

מפתח תשובות נכונות

שאלה	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
תשובה	(4)	(3)	(1)	(2)	(2)	(2)	(1)	(2)	(4)	(2)

שאלה	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
תשובה	(1)	(4)	(3)	(1)	(1)	(4)	(2)	(4)	(2)	(2)

שאלה	21	22	23
תשובה	(3)	(2)	(1)

הסברים

אנלוגיות (שאלות 1-6)

1. השאלה: **צרה : צרה צרורה** –

היחס : צרה צרורה היא צרה גדולה, כלומר יש פה יחס של הקצנה.
ב' הוא א' גדולה/קיצונית

- תשובה (1): דמעות : דמעות תנין. האם **דמעות תנין** זה **דמעות קיצוניות** ? לא. **דמעות תנין** זה בכי מזויף.
- תשובה (2): נחמה פורתא : נחמה. האם **נחמה פורתא** זה **נחמה קיצונית**? לא. **נחמה פורתא** זו נחמה קטנה.
- תשובה (3): שמחה : שמחה לאיד. האם **שמחה לאיד** זה **שמחה קיצונית**? לא. **שמחה לאיד** זה שמחה לחוסר המזל של אחר.
- תשובה (4): בכי : בכי תמרורים. האם **בכי תמרורים** זה **בכי קיצוני**? כן. **בכי תמרורים** זה בכי מר, בכי גדול מאד.
- תשובה (4).**

2. השאלה: **שותק : הס!** - (הס = שתוק, שקט)

היחס : הס! היא המילה אותה אומרים כדי לגרום לכך שאחר ישתוק.
ב' הוא מה שאומרים על מנת לגרום לכך שמישהו אחר א'.

- תשובה (1): מתריע : היזהר!. האם **היזהר!** הוא מה שאומרים על מנת לגרום לכך שמישהו אחר **יתריע**? לא. מי שאומר **היזהר** מתריע בפני מישהו אחר כדי שיזהר.
- תשובה (2): נוהג : האט!. האם **האט!** הוא מה שאומרים על מנת לגרום לכך שמישהו אחר **ינהג**? לא. אומרים לאחר **להאט** במידה והוא **נוהג** מהר מדי.
- תשובה (3): דרוך : היכון!. האם **היכון!** הוא מה שאומרים על מנת לגרום לכך שמישהו אחר יהיה **דרוך**? כן.
- תשובה (4): לופת : הרפה!. האם **הרפה!** הוא מה שאומרים על מנת לגרום לכך שמישהו אחר **ילפות**? לא. אומרים לאחר **הרפה** כדי שהוא יפסיק **ללפות**.
- תשובה (3).**

יולי 2013 - הסברים לפרק מילולי השני

3. השאלה: **שנתו נודדת : להירדם -**

היחס : מי ש**שנתו נודדת** הוא מי שמתקשה **להירדם**.

מי שא' הוא מי שמתקשה ל-ב'

תשובה (1): תקוע : להיחלץ. האם מי שתקוע הוא מי שמתקשה להיחלץ? כן.

תשובה (2): חסין : לפגוע. האם מי שחסין הוא מי שמתקשה לפגוע? לא. אי אפשר לפגוע במי שחסין.

תשובה (3): סודי : להתגלות. האם מי שסודי הוא מי שמתקשה להתגלות? לא. משהו סודי הוא משהו שקשה לגלות.

תשובה (4): שבע : להאכיל. האם מי ששבע הוא מי שמתקשה להאכיל? לא. מי ששבע הוא מי שלא מרגיש צורך לאכול יותר.

תשובה (1).

4. השאלה: **התעמעם : בהירות -** (להתעמעם = להתכהות, להיעשות פחות בהיר או לא ברור, מעורפל).

היחס : מה שהתעמעם הוא מה שנהיה פחות בהיר.

מה שא' הוא מה שנהיה פחות ב'

תשובה (1): התנער : אחריות. האם מי שהתנער הוא מי שנהיה פחות האחריות שלו? לא. אדם אשר מתנער מאחריות הוא מי שמתחמק מהאחריות שלו ולא מי שנהיה פחות אחראי.

תשובה (2): התמתן : קיצוניות. האם מי שהתמתן הוא מי שנהיה פחות קיצוני? כן. אדם שהתמתן הוא מי שנהיה פחות קיצוני.

תשובה (3): התחזה : זהות. האם מי שמתחזה הוא מי שנהייתה לו פחות זהות? לא. מי שמתחזה הוא מי שמעמיד פנים שהוא בעל זהות אחרת.

תשובה (4): הסתכן : סכנה. האם מי שמסתכן הוא מי שנהיה פחות בסכנה? לא. מי שהסתכן הוא מי שאוהב סכנה, לא מי שיש לו פחות סכנות.

תשובה (2).

5. השאלה: **להשביח : דשן -**

היחס : דשן זה חומר שבעזרתו משביחים.

ב' זה חומר שבעזרתו א'

תשובה (1): לתבל : מזון. האם מזון זה חומר שבעזרתו מתבלים? לא. מתבלים מזון כדי לשפר את הטעם שלו, לא להפך.

תשובה (2): לדלל : מים. האם מים זה חומר שבעזרתו מדללים? כן.

תשובה (3): לכבס : כתם. האם כתם זה חומר שבעזרתו מכתימים? לא. מעלימים כתם על ידי כיבוס הבגד.

תשובה (4): להריח : בושם. האם בושם זה חומר שבעזרתו מריחים? לא. בושם זה דבר שניתן להריח אותו.

תשובה (2).

6. השאלה: **פתב** : **שכתוב** –

היחס: **שכתוב** זה **לכתוב** מחדש, לשפר את הפעם הראשונה.
ב' זה לעשות את הפעולה **א' מחדש**, לשפר את הפעם הראשונה

תשובה (1): החזיר : שחזור. האם **שחזור** זה לעשות את הפעולה **להחזיר** מחדש? לא. **שחזור** זה לנסות להתחקות אחר דבר כלשהו.

תשובה (2): העריך : שערך. האם **שערך** זה לעשות את הפעולה **להעריך** מחדש? כן. **לשערך** זה לתקן את **ההערכה** הראשונית.

תשובה (3): הלהיב : שלהוב. האם **שלהוב** זה לעשות את הפעולה **להלהיב** מחדש? לא. **שלהוב** זה לשלהב, ולא לשלהב מחדש.

תשובה (4): העביד : שעבוד. האם **שעבוד** זה לעשות את הפעולה **להעביד** מחדש? לא. **שעבוד** זה להפוך מישהו לעבד.

תשובה (2).

הבנה והסקה (שאלות 7-17)

7. **השאלה**: בכניסה לתערוכה בנושא חיות מחמד קידם את פני המבקרים שלט שיש כמה אפשרויות להבינו:

הכניסה לתערוכה מותרת רק לבעלי כלבים וחתולים גיינגיים

למי מן המבקרים הבאים לא תותר הכניסה לתערוכה, אף לא לפי אחת מהאפשרויות האלה?

פיתרון: נבין קודם כל את הדרכים השונות שבהן ניתן לפרש את השלט:

- הכניסה לתערוכה מותרת רק לגיינגיים שהם בעלי כלבים וחתולים, ולכן תשובה (3) נפסלת.

- הכניסה לתערוכה מותרת רק לבעלי כלבים וחתולים גיינגיים (כאשר החתולים גיינגיים), ולכן תשובה (2) נפסלת.

- הכניסה לתערוכה מותרת רק לבעלי כלבים גיינגיים וחתולים גיינגיים, ולכן תשובה (4) נפסלת.

התשובה היחידה שאינה תואמת אף אחד מן הפירושים הללו היא תשובה (1)..

תשובה (1).

8. **השאלה**: במסגרת מחקר על התחממותו של כדור הארץ הציעו חוקרים להעריך את מידת ההתחממות של

האוקיינוסים באמצעות שליחת גל קול תת-ימי בעוצמה רבה אחת לשבוע, ומדידת עוצמתו בכמה תחנות במעמקי האוקיינוסים. זאת, מאחר שידוע שטמפרטורה של מים משפיעה על עוצמתו של גל קול העובר בהם.

איזו מהעובדות הבאות יכולה להצביע על בעייתיות בשיטת המחקר המוצעת?

פיתרון: נבין קודם כל את הנאמר בקטע: חוקרים רוצים לבדוק את התחממות האוקיינוסים על ידי שליחת גל קול עוצמתי מתחת למים. הם עושים זאת מאחר שידוע שטמפרטורת המים משפיעה על עוצמת גל הקול, וכך הם יוכלו על ידי מעקב שבועי למדוד את השינויים בטמפרטורת המים ולהסיק את מסקנותיהם על התחממות האוקיינוסים וכדור הארץ.

נבדוק את התשובות המוצעות ונחפש תשובה שיוצרת בעייתיות בניסוי:

תשובה (1): לכל אוקיינוס על פני כדור הארץ טמפרטורה שונה

החוקרים בודקים שינויים בטמפרטורת האוקיינוסים, לכן המדד הוא מהרגע שהניסוי החל. העובדה שלכל אוקיינוס יש טמפרטורה שונה אינה יוצרת בעייתיות עם שיטת המחקר, שכן החוקרים פשוט ימדדו את השינויים מהטמפרטורה ההתחלתית. זו אינה התשובה הנכונה.

יולי 2013 - הסברים לפרק מילולי השני

תשובה (2): מעבר של להקות דגים סמוך לתחנת המדידה משבש את מדידת עוצמת גלי הקול שבסביבתה החוקרים אינם יכולים למנוע מדגים לשחות סמוך לתחנות המדידה וניתן להניח שכמות לא מבוטלת של דגים עוברת בסמוך לתחנות המדידה (כזכור מדובר באוקיינוס). לכן, עוצמת גלי הקול בסביבת תחנות המדידה בוודאי תושפע מאותן להקות דגים, דבר המצביע על בעייתיות בשיטת המחקר. **זו התשובה הנכונה.** נמשיך ונפסול את שאר התשובות:

תשובה (3): ככל שטמפרטורת המים גבוהה יותר, כך גדלה עוצמת גלי הקול התת-ימיים העוברים דרכם. בדומה לתשובה (1), מטרת הניסוי היא לעקוב אחר שינויים בטמפרטורת המים, לכן אם טמפרטורת המים תהיה גבוהה יותר, ניתן יהיה באמצעות גלי הקול לראות את השינויים בהתאם לנקודת ההתחלה של הניסוי. זו אינה התשובה הנכונה.

תשובה (4): תקינותן של תחנות המדידה באוקיינוסים נבדקת אחת לשבוע. האם העובדה שתחנות המדידה נבדקות אחת לשבוע מצביעה על בעייתיות בניסוי? לא. מכאן אנו למדים שמתבצעת תחזוקה שוטפת שדווקא מבטיחה ההיפך, שניתן יהיה להסתמך על תוצאות הניסוי, ולכן זו אינה התשובה הנכונה.

תשובה (2).

9. השאלה: הציפייה כי תושבי דולמניה _____ השינויים שעשה השלטון החדש בהשראת המערב לא _____; התברר כי התושבים _____ ההתמערבות המהירה במחוזותיהם ו _____ לסדר הישן המוכר להם.

פיתרון: נציב את התשובה הראשונה, ובאמצעות בדיקתה ננתח את המשפט:

תשובה (1): הציפייה כי תושבי דולמניה **יסתייגו** מהשינויים שעשה השלטון החדש בהשראת המערב לא **התבדתה**; התברר כי התושבים **מברכים** על ההתמערבות המהירה במחוזותיהם **ואינם ששים לשוב** לסדר הישן המוכר להם.

על פי החלק הראשון של המשפט, אנחנו מבינים שהציפייה שתושבי דולמניה יסתייגו מהשינויים שערך השלטון לא התבדתה - כלומר, תושבי דולמניה באמת הסתייגו מן השינויים, כלומר הם אינם מאושרים מההשפעה המערבית. בהמשך נאמר לנו שהתושבים מברכים על ההתמערבות במחוזותיהם ושהם אינם רוצים לחזור לסדר הישן והמוכר. המשך זה לאור החלק הראשון אינו הגיוני, בחלק הראשון נאמר לנו שהם אינם מאושרים מהשינוי. זו אינה התשובה הנכונה.

תשובה (2): הציפייה כי תושבי דולמניה **יאמצו אל חיקם את** השינויים שעשה השלטון החדש בהשראת המערב לא **התממשה**; התברר כי התושבים **מרוצים** מההתמערבות המהירה במחוזותיהם **ואינם מתגעגעים** לסדר הישן המוכר להם.

על פי החלק הראשון של המשפט, נאמר לנו שהציפייה שתושבי דולמניה ישמחו מהשינויים שביצע השלטון לא התממשה, כלומר תושבי דולמניה אינם שמחים מהשינויים. בהמשך נאמר כי התושבים מרוצים מההתמערבות ומהשינויים המהירים במחוזותיהם ואינם מתגעגעים למצב הישן. גם כאן, המשך המשפט אינו תואם את אשר נאמר בחלק הראשון של המשפט. זו אינה התשובה הנכונה.

תשובה (3): הציפייה כי תושבי דולמניה **יסתייגו** מהשינויים שעשה השלטון החדש בהשראת המערב לא **התממשה**; התברר כי התושבים **חוששים** מההתמערבות המהירה במחוזותיהם **וכמהים לשוב** לסדר הישן המוכר להם.

על פי החלק הראשון של המשפט, אנחנו מבינים שהציפייה שתושבי דולמניה יסתייגו מהשינויים לא התממשה, כלומר, התושבים כן שמחים מהשינויים. בהמשך נאמר לנו כי התושבים חוששים מההתמערבות במחוזותיהם וכמהים לשוב למצב הקודם. המשך זה של החלק הראשון של המשפט לא הגיוני - בחלק הראשון הם שמחו מהשינויים ובחלק השני הם כמהים לשוב לסדר הישן. זו אינה התשובה הנכונה.

תשובה (4): הציפייה כי תושבי דולמניה יקבלו בהתלהבות את השינויים שעשה השלטון החדש בהשראת המערב לא התממשה; התברר כי התושבים נרתעים מההתמערבות המהירה במחוזותיהם ומתנגעים לסדר הישן המוכר להם.

על פי החלק הראשון של המשפט, ניתן להבין שהציפייה היא שתושבי דולמניה ישמחו מהשינויים, אך הציפייה לא התממשה, כלומר - תושבי דולמניה אינם שמחים מכך שהתבצעו שינויים. בהמשך נאמר לנו כי התברר שהתושבים נרתעים מהשינויים במחוזותיהם ומתנגעים לסדר הישן. המשך הגיוני לחלק הראשון של המשפט. זו התשובה הנכונה.

תשובה (4).

10. השאלה: עקב _____ הנרשמים לחוג למתמטיקה, התלבט ראש החוג אם _____ את דרישת הקבלה. לחלופין הוא שקל _____ את מספר הכיתות, מה ש _____.

פיתרון: נציב את התשובה הראשונה, ובאמצעות בדיקתה ננתח את המשפט:

תשובה (1): עקב ריבוי הנרשמים לחוג למתמטיקה, התלבט ראש החוג אם להקל את דרישת הקבלה. לחלופין הוא שקל לצמצם את מספר הכיתות, מה שיאפשר להשאיר בעינו את סף הקבלה הגבוה לחוג.

על פי החלק הראשון אנחנו מבינים שמכיוון שהרבה אנשים נרשמו לחוג למתמטיקה, ראש החוג התלבט אם להקל את תנאי הקבלה, כבר כאן יש חוסר הגיון. ראש החוג אמור לשקול להעלות את תנאי הקבלה אם יש לחוג ביקוש רב. זו אינה התשובה הנכונה.

תשובה (2): עקב מיעוט הנרשמים לחוג למתמטיקה, התלבט ראש החוג אם להקל את דרישת הקבלה. לחלופין הוא שקל לצמצם את מספר הכיתות, מה שיאפשר להשאיר בעינו את סף הקבלה הגבוה לחוג.

על פי החלק הראשון אנחנו מבינים שיש מעט אנשים אשר נרשמו לחוג למתמטיקה, ולכן ראש החוג שוקל להקל בתנאי הקבלה. בהמשך, נאמר לנו שראש החוג שוקל אפשרות חלופית - הוא שוקל לצמצם את מספר הכיתות כדי לשמור את סף הקבלה הגבוה לחוג. הדבר הגיוני - אם יש פחות כיתות, אפשר יהיה לקחת רק את אלו אשר עונים לתנאי הקבלה. זו התשובה הנכונה.

תשובה (2).

11. השאלה: שאני חושב שבמוזיקת רוק המילים _____ מהלחן, _____ ליהנות משירי הרוק של סוקיני. זאת _____ מבין את שפתו.

פיתרון: נציב את התשובה הראשונה, ובאמצעות בדיקתה ננתח את המשפט:

תשובה (1): אף שאני חושב שבמוזיקת רוק המילים חשובות פחות מהלחן, קשה לי ליהנות משירי הרוק של סוקיני. זאת מכיוון שאיני מבין את שפתו.

על פי החלק הראשון של המשפט, אנחנו מבינים שאפילו שהדובר חושב שבשירי רוק המילים חשובות פחות מהלחן, הוא לא נהנה מהשירים של סוקיני. בהמשך אנחנו מבינים למה - הוא אינו מבין את שפתו של סוקיני ולכן, אפילו שהלחן ערב לאוזניו, העובדה שהוא אינו מבין את המילים שנאמרות גורעת מההנאה שלו. זו התשובה הנכונה.

תשובה (1).

12. השאלה: הסוציולוג מקס ובר: "מהותו של המדע היא שמבחינה עקרונית אין כוחות מסתוריים כבירים הפועלים בעולם, ושהאדם יכול להשתלט על כל הדברים על ידי אמצעים וחישובים טכניים. פירוש הדבר שהקסם מוסר מהעולם. שוב אין האדם זקוק לאמצעים מאגיים כדי להשתלט על הרוחות או להתחנן לפנין, כדרך הפרא בשעתו, שלגביו היה קיום לכוחות מסתוריים כאלה."

על פי הפסקה, למה התכוון ובר בטענה ש"הקסם מוסר מהעולם"?

פיתרון: לפי הסוציולוג מקס ובר, בעבר דברים לא מוסברים יחסו לרוחות ולכוחות מאגיים. עם חלוף השנים, אותם פירושים קדומים של רוחות ושדים התחלפו בהסברים מדעיים מבוססים. האמונה בקסם נעלמת מהעולם ובמקומה יש הסברים המסתמכים על מדע וחישובים טכניים.

תשובה (4).

13. השאלה: אחת מהטענות המצדיקות ניסויים בבעלי חיים היא כי המדע הוא אחד האופנים שבהם אנו מנהלים את המאבק ההישרדותי שלנו כמין ביולוגי: היכולת לפתח חיסונים ולהיאבק במחלות רווחות בהווה ובעתיד באמצעות פיתוח שיטתי של הידע שלנו מאפשרת לנו לשרוד כפרטים וכמין, וכל ניסיון לעכב תהליך זה או לבלום אותו הוא בגדר פגיעה במנגנון ההישרדותי המובנה בנו.

איזה מן האפשרויות שלהלן מסכמת את הפסקה שלעיל באופן הטוב ביותר?

פיתרון: ראשית נבין מה בדיוק נאמר בפסקה. על פי הפסקה המדע הוא אחד מהאמצעים שבהם בני האדם מנהלים את מאבק ההישרדות שלהם כמין ביולוגי: בעזרת המדע אנו מפתחים תרופות וחיסונים אשר מסייעים להישרדותנו. אותן תרופות וחיסונים נבדקים תחילה על בעלי חיים, כדי לוודא שהם אינם מסוכנים לשימוש אדם. כל ניסיון למנוע פעולה זאת למעשה מציב מכשולים בפני המדע - הדבר יעכב את תהליך ייצור התרופות והחיסונים. מאחר והמדע הוא אחת מהדרכים שבאמצעותן אנו שורדים, הצבת מכשולים בפני המדע תפגע באחד ממנגנוני ההישרדות שלנו.

נבדוק את התשובות המוצעות ונחפש את התשובה המתאימה ביותר:

תשובה (1): המאבק ההישרדותי הוא גורם משותף לאדם ולבעלי החיים, ועובדה זו מאפשרת ללמוד מניסויים בבעלי חיים על מחלות אצל בני האדם. לכן הימנעות מניסויים בבעלי חיים עלולה לפגוע ביכולת של האדם לשרוד.

לא נאמר בפסקה כי מאבק ההישרדות משותף לבני אדם ולבעלי חיים, כמו כן, לא נאמר שאפשר ללמוד מניסויים על בעלי חיים בגלל שמאבק ההישרדות משותף לנו ולהם, זו אינה התשובה הנכונה.

תשובה (2): ניסויים בבעלי חיים חיוניים בפיתוח חיסונים ובמאבק במחלות, ולכן היכולת להיאבק במחלות קיימות ובמחלות עתידיות תלויה במידה רבה באפשרות לבצעם.

לא נאמר בפסקה כי היכולת שלנו להיאבק במחלות קיימות ועתידיות תלויה במידה רבה בניסויים בבעלי חיים, אלא שפגיעה באותם ניסויים כמוה לפגיעה במנגנון ההישרדותי המובנה בנו, כלומר - להפריע לניסויים בבעלי חיים זה להפריע לתהליך מדעי, ומדע הוא אחד מאופנים שבהם אנו מנהלים את קרב ההישרדות שלנו כמין ביולוגי. זו אינה התשובה הנכונה.

תשובה (3): הימנעות מניסויים בבעלי חיים משמעה הגבלתה של הפעילות המדעית, שהיא אחת מן הדרכים שבהן מנגנון ההישרדות של האדם בא לידי ביטוי, ולכן הימנעות זו פוגעת ביכולתו של האדם לשרוד.

לפי הנאמר בפסקה, הפעילות המדעית היא אחת מן הדרכים שבהן המין האנושי מנהל את מאבק ההישרדות שלו. הימנעות מניסויים בבעלי חיים פוגעת בפעולה המדעית של האדם, ולכן למעשה פוגעת באחד ממנגנוני ההישרדות המובנים של המין האנושי. **זו התשובה הנכונה.**

תשובה (4): מכיוון שלאדם ולבעלי החיים יש דברים רבים במשותף, ניסויים בבעלי חיים הם דרך יעילה לפתח חיסונים ולהיאבק במחלות, וההימנעות מהם עלולה לעכב את התפתחות המדע ולבלום אותה. בפסקה לא נאמר כי מכיוון שלאדם ולבעלי החיים דברים רבים במשותף הניסויים הם דרך יעילה, כמו כן, לא נאמר שהימנעות מניסויים תבלום את התפתחות המדע אלא שניסויים בבעלי חיים זו דרך אחת שבה אפשר לבדוק תרופות וחיסונים, זו אינה התשובה הנכונה.

תשובה (3).

14. השאלה: בעיה מוכרת בכלכלה נוצרת כאשר קבוצה כלשהי נהנית משירות או ממוצר כלשהו בלי לשאת בעלויות שלו. הבעיה מאפיינת לעתים קרובות שירותים הניתנים לציבור, למשל גינות עירוניות. העריות מממנות את הקמתן של גינות אלו באמצעות מסי הארנונה שמשלמים תושביהן, אך גם תושבים המתחמקים מתשלום הארנונה יכולים ליהנות מן הגינות העירוניות.

איזו מהאפשרויות הבאות היא דוגמה נוספת לבעיה המתוארת לעיל?

פיתרון: לפי הקטע, קיימת בעיה כלכלית מוכרת שבה קבוצה של אנשים נהנית משירות כלשהו בלי לשלם או לשאת בעלויות הנדרשות ממנה. במצב כזה, יש כאלו אשר נושאים בעלויות הנדרשת לתחזוקת אותו שירות, ויש את אלו הנהנים מהשירות אך מתחמקים מתשלום אותה עלות.

נבדוק את התשובות ונחפש תשובה שבה קיימת התפלגות דומה, של אנשים אשר נושאים בעלויות הנדרשות ושל אנשים שאינם עושים זאת:

תשובה (1): אתר מתכונים באינטרנט, שרבים מן הגולשים בו מפרסמים ממתכונים, ומיעוטם נעזרים בו בלי לפרסם דבר.

באתר מתכונים זה יש רוב של גולשים אשר מפרסם את מתכוניו וחולק אותם עם שאר הגולשים, כלומר - נושא באחריות ובעלות הנדרשת, וקיים מיעוט של אלו אשר נעזרים במתכונים אך לא מפרסמים דבר בחזרה, כלומר - לא נושא בעלויות המצופות מהגולשים אשר נהנים מהמתכונים באתר. דוגמה זו מתאימה. זו **התשובה הנכונה.**

נמשיך ונפסול את שאר התשובות:

תשובה (2): הקצאת סכום נכבד מתקציב משרד התחבורה לטובת רפורמה נרחבת בתחבורה הציבורית, אף שמי שבוחרים לנסוע ברכבם הפרטי לא ייהנו ממנה.

משרד התחבורה מקצה סכום נכבד מהתקציב שלו לביצוע רפורמה לתחבורה הציבורית. הדבר לא אומר שהאנשים אשר בוחרים לנהוג ברכבם הפרטי נושאים באחריות הנדרשת מהם, כלומר משלמים מיסים כדי שלמשרד התחבורה יהיה תקציב מלכתחילה, ואלו אשר כן נוסעים בתחבורה ציבורית לא עושים זאת. האנשים אשר בוחרים לנהוג ברכב פרטי יכולים גם הם ליהנות מהרפורמה, אם הם יבחרו לנסוע בתחבורה ציבורית. זו אינה התשובה הנכונה.

תשובה (3): חופי רחצה, שבהם תושבי הרשות המקומית שהחופים נמצאים בשטחה מקבלים הנחה כלשהי בדמי הכניסה, ואילו רוחצים שאינם תושבי הרשות המקומית אינם זכאים להנחה.

אין כאן דוגמה למישהו שנהנה מהשירות אך אינו נושא בעלויות הכרוכות בו, אלא דוגמה למי שיש להם הטבה מהרשות המקומית שלהם בעת הכניסה לחוף הים. זו אינה התשובה הנכונה.

תשובה (4): הגרלות הלוטו, שכל המשתתפים בהן משלמים עבור ההשתתפות, אך רק מעטים זוכים בפרסים.

כאשר אדם בוחר להשתתף בהגרלת לוטו הוא מודע לעובדה שאין ערובה לכך שהוא יזכה, לוטו זה משחק של מזל. אלו אשר לא זכו בפרסים לא נשאו באחריות כלשהי בכך שהם שילמו ולא זכו - הם פשוט השתתפו בהגרלה. אלו שכן זכו, לא התחמקו מאחריות כלשהי והרוויחו מהמחדל, הם פשוט זכו בהגרלה. זו אינה התשובה הנכונה.

תשובה (1).

15. השאלה: מבקר הספרות גרשון שקד מציין כי הסופר ש"י עגנון הרבה לשבח ביצירותיו מפגשים בין דמויות

שנדמה כי אינם נחוצים להתפתחות העלילה. שקד טוען כי אמצעי זה יוצר אצל הקורא את התחושה שהמקרה העיוור הוא השולט בחיי האדם, כאילו גורל חסר-היגיון מצרף מאורעות שונים בתכלית והופך על פיה את חתירת האדם לחיים מלאי היגיון וטעם.

איזו מן הטענות שלהלן מציגה את עיקר טענתו של גרשון שקד?

פיתרון: לפי מבקר הספרות גרשון שקד, הסופר ש"י עגנון נהג ליצור אצל הקורא ביצירותיו תחושה שבה המקריות שולטת בחייו של האדם. עגנון יצר תחושה זו על ידי שיבוץ של מפגשים בין דמויות אשר למראית עין אינם נחוצים להתפתחות העלילה - אותן דמויות פשוט נפגשו 'במקרה' במהלך הסיפור. המפגשים הללו אומנם אינם משרתים את העלילה, אך הן אמצעי שדרכו עגנון יצר את תחושת המקריות העיוורת בספריו.

תשובה (1).

16. השאלה: פרופסור ארמוזה השווה בין תיאורים שונים של אותם אנשים. כל אחד מהאנשים תואר פעמיים

- פעם על ידי חבר קרוב, ופעם על ידי אדם זר, לאחר היכרות קצרה. בין שני סוגי התיאורים נמצאו הבדלים גדולים, ופרופסור ארמוזה הסיק מכך שההתרשמות הראשונית שאנו מגבשים על אנשים אחרים היא התרשמות מוטעית.

איזה מן הנתונים הבאים מחליש את מסקנתו?

פיתרון: נבדוק את התשובות המוצעות:

תשובה (1): על פי רוב אנשים משנים את דעתם על אנשים אחרים לאחר היכרות מעמיקה.

לפי מחקרו של ארמוזה, כאשר אדם כלשהו מתואר על ידי אדם זר התיאור יהיה שונה מאד מאשר התיאור שאותו אדם יקבל כאשר חבר קרוב יתאר אותו. מסקנתו של ארמוזה מהמחקר הוא שרושם ראשוני הוא מוטעה, לכן אם הדעה של אנשים משתנה לאחר היכרות מעמיקה, הדבר מחזק את מסקנתו של ארמוזה, כי ההתרשמות הראשונית היא התרשמות מוטעית. זו אינה התשובה הנכונה.

תשובה (2): ברוב המקרים התיאורים שניתנו על ידי זרים היו חיוביים מהתיאורים שניתנו על ידי חברים.

ממחקרו של ארמוזה נמצא כי קיים פער בין התיאורים, לא נאמר אם התיאורים של החברים הקרובים חיוביים יותר מאשר התיאורים של האנשים הזרים. יתכן והאנשים הזרים תיארו בצורה מאד חיובית, והחברים תיארו בצורה חיובית קצת פחות. בכל מקרה הדבר מצביע על כך שהרושם הראשוני הוא מוטעה, ולכן תשובה זו אינה מחלישה את מסקנתו של ארמוזה. זו אינה התשובה הנכונה.

תשובה (3): בדרך כלל אין התאמה בין ההתרשמויות הראשוניות של אנשים שונים מאותו אדם.

נאמר לנו בקטע שקיימים הבדלים גדולים בתיאורים, אך לא נאמר שצריכה להיות התאמה בין ההתרשמויות הראשוניות של האנשים השונים מאותו אדם ולכן תשובה זו אינה מחזקת או מחלישה את מסקנתו המחקר. זו אינה התשובה הנכונה.

תשובה (4): דעתם של אנשים על חבריהם על פי רוב מוטה לחיוב.

חברים קרובים מתארים את חבריהם באופן חיובי משום שהם מכירים אותם הרבה זמן. הדבר מספק הסבר חלופי לכך שהיו פערים בתוצאות הניסוי: הזרים תיארו באופן אובייקטיבי לחלוטין ונכון את האנשים שהם הכירו, ואילו החברים הקרובים אינם אובייקטיביים ולכן הם תיארו את אותו אדם בצורה חיובית. כלומר ההתרשמות הראשונית אינה מוטעית אלא דווקא ההתרשמות לאחר היכרות מעמיקה אשר מוטיית לחיוב, והיא שיצרה את הפער המופיע בניסוי. זו התשובה הנכונה.

תשובה (4).

17. **השאלה:** טענה: אף לא אחד מן הרופאים שהחלו לעבוד בבית חולים "ברקת" במחצית השנה האחרונה הוא מומחה ברפואת עיניים.

תשובה **שלילית** על איזו מן השאלות שלהלן תאפשר לקבוע **בוודאות** שהטענה נכונה?

פיתרון: נבדוק את התשובות המוצעות ובדוק מה משמעותה של תשובה שלילית על כל אחת מהן, על מנת למצוא את התשובה הנכונה:

תשובה (1): האם כל הרופאים שהחלו לעבוד בבית החולים "ברקת" במחצית השנה האחרונה הם מומחים ברפואת עיניים?

כאשר נענה בצורה שלילית על שאלה זאת נגיע למסקנה שלא כל הרופאים שהתחילו לעבוד בבית החולים "ברקת" הם מומחים ברפואת עיניים, הדבר כן אומר שבבית החולים התחילו לעבוד גם רופאים המתמחים ברפואת עיניים. תשובה זו אינה נכונה.

תשובה (2): האם יש רופא שהחל לעבוד בבית החולים "ברקת" במחצית השנה האחרונה והוא מומחה לא רק בכירורגיה?

אם נענה לשאלה זו בצורה שלילית נמצא כי אין רופא שהתחיל לעבוד בבית החולים "ברקת" שהוא מומחה לא רק בכירורגיה – כלומר, רק מתמחים בכירורגיה התחילו לעבוד בבית החולים, לכן אין ולו מתמחה אחד חדש ברפואת עיניים. זו התשובה הנכונה.

נמשיך ונפסול את שאר התשובות:

תשובה (3): האם נכון שרק אחד מן הרופאים שהחלו לעבוד בבית החולים "ברקת" במחצית השנה האחרונה אינו מומחה ברפואת עיניים?

אם נענה בשלילה לשאלה "האם נכון שרק אחד מן הרופאים שהחלו לעבוד בבית החולים "ברקת" במחצית השנה האחרונה אינו מומחה ברפואת עיניים" נגיע למסקנה שאין זה נכון לטעון שרק אחד מן הרופאים שהתחילו אינו מומחה ברפואת עיניים. אם הטענה שרק אחד אינו מומחה לעיניים אינה נכונה, יתכנו שתי אפשרויות: (א) שאין אף אחד שהוא אינו מומחה ברפואת עיניים, כלומר כולם מומחים לרפואת עיניים או (ב) שיש יותר מאחד שאינו מומחה ברפואת עיניים. מכיוון שאיננו יודעים איזו מהאפשרויות היא הנכונה, לא ניתן להסיק ממשפט זה כי כל הרופאים שהתחילו לעבוד בבית החולים "ברקת" הם מומחים לרפואת עיניים. תשובה זו אינה נכונה.

תשובה (4): האם כל הרופאים שהחלו לעבוד בבית החולים "ברקת" במחצית השנה האחרונה הם מומחים ברפואת ילדים?

אם נענה בשלילה נמצא שלא כל הרופאים אשר התחילו לעבוד בבית החולים מומחים לרפואת ילדים ולכן, המסקנה העולה היא שיש רופאים שהחלו לעבוד ואינם מומחים ברפואת ילדים. מתשובה זו לא ניתן להסיק במה מומחים הרופאים שהחלו לעבוד, ולכן לא ניתן להסיק כי אף אחד מהם אינו מומחה לעיניים, ולכן זו אינה התשובה הנכונה.

תשובה (2).

הבנת הנקרא (שאלות 18-23)

18. **השאלה:** מהפסקה הראשונה עולה כי רוב המוצרים השימושיים שיוצרו באנגליה בשנות השישים של המאה ה-19 -

פיתרון: מהפסקה הראשונה ניתן להבין כי כתוצאה מתהליך ייצור המוני מרבית המוצרים השימושיים שיוצרו באנגליה בשנות השישים של המאה ה-19 עוצבו בסגנון גס ופשטני. כתוצאה מכך קמה תנועה ששמה לה למטרה לשוב אל דגם היצירה של ימי הביניים – דגם ששולבו בו האמנויות היפות - לדוגמא, ציור ופיסול עם האומנויות המעשיות - לדוגמא, בנאות, נגרות ותפירה.

תשובה (4).

19. השאלה: איזו מהטענות הבאות אינה נכונה בנוגע לסדנאות המוזכרות בשורה 6?

פיתרון: נבדוק את התשובות המוצעות ונמצא את הטענה שאינה נכונה:

תשובה (1): הן עסקו בייצור מוצרים שימושיים שבעיצובם ניתן ביטוי רב לצד האמנותי.

בהשראת 'התנועה לאמנויות ואומנויות' שיזם מוריס באנגליה קמו סדנאות באוסטריה ובסקוטלנד ששמו לעצמן את אותה המטרה - לייצר מוצרים שימושיים שניכרת בהם ההשפעה האומנותית. זו אינה התשובה הנכונה.

תשובה (2): הן התמקדו בייצור חסכוני, שאפשר לשכבות נרחבות בציבור לרכוש את מוצריהן

הסדנאות שאפו לייצר מוצרים עם דגש על הפן האסתטי והאמנותי כמו שנהוג היה בעבר, הן התנגדו לתפיסה המושפעת מהמהפכה התעשייתית שלפיה המוצרים יוצרו בייצור המוני וזול אשר מתאים לכל כיס. מכיוון שהטענה בתשובה זו אינה נכונה, זו התשובה הנכונה.

תשובה (3): הושמעה כלפיהן ביקורת שגרסה כי דרך פעילותן אינה מעשית.

לפי הפסקה השנייה, הסדנאות ספגו ביקורות שגרסו כי גישתן אינה מעשית - "זוהי עבודתם של מעטים בשביל מעטים", כלומר - קבוצה של אינדיבידואלים אשר מייצרים מוצרים יקרים עבור אלו שיכולים להרשות זאת לעצמם.

תשובה (4): הקמתן באה בתגובה לשינויים שחלו בעקבות המהפכה התעשייתית.

על פי הפסקה הראשונה, כתוצאה מהמהפכה התעשייתית, מוצרים שימושיים עברו לייצור המוני, דבר שהוביל לכך שהם עוצבו בסגנון גס ופשטני. מוריס, יוזם 'התנועה לאמנויות ואומנויות' הקים את התנועה כתגובה לתפיסה שנוצרה עקב המהפכה התעשייתית. זו אינה התשובה הנכונה.

תשובה (2).

20. השאלה: מדברי המבקר האנגלי (שורות 11-12) משתמע כי לדעתו -

פיתרון: מדברי הביקורת שהטיח המבקר האנגלי אנחנו מבינים שלפי תפיסתו, המוצרים אשר מיוצרים בסדנאות הרב-תחומיות לעיצוב אינם מותאמים לעולם המודרני ולהתפתחויות הטכנולוגיות - הם יקרים, ולפיכך מעטים הם אלו אשר מסוגלים להרשות לעצמם לרכוש אותם.

תשובה (2).

21. השאלה: לפי הקטע, המאפיין העיקרי של הָאֹהָאֹס הוא -

פיתרון: גרופיוס מייסד בית הספר הָאֹהָאֹס בגרמניה המשיך את קו המחשבה של מוריס, אך דחה את ההעדפה של מוריס לעבודות יד מיוחדות שאינן מאפשרות ייצור המוני. לפי גרופיוס, האפשרות להפיץ מוצר בייצור המוני הוא תנאי מקדים לתהליך העיצוב של מוצר. סגנון הָאֹהָאֹס משלב אלמנטים שונים הבאים לידי ביטוי באסתטיקה של המוצר, ביחד עם היותו שימושי. כלומר, סגנון הָאֹהָאֹס משלב יצירתיות ואסתטיקה עם שימושיות.

תשובה (3).

22. השאלה: על פי הפסקה השלישית, החידוש של גרופיוס ביחס להשקפותיו של מוריס בא לידי ביטוי בעיקר ב-

פיתרון: מהפסקה השלישית ניתן להבין שגרופיוס הושפע מהשקפותיו של מוריס בדבר הצורך שמוצרים יהיו שימושיים וגם אסתטיים מבחינה ויזואלית. ההבדל ביניהם בא לידי ביטוי בהשקפה בדבר אופן הייצור של המוצר: מוריס האמין שצריך להכין מוצרים בעבודת יד ושהם צריכים להיות ייחודיים, ולעומתו, גרופיוס הבין את הצורך באפשרות לייצר את המוצרים בייצור המוני כתנאי מקדים לעיצוב של המוצר (שורות 16-17).

תשובה (2).

השאלה: איזה מהצמדים הבאים אינו מתאים למודל ההוראה המוזכר בפסקה האחרונה?

פיתרון: בפסקה האחרונה נאמר כי המודל לפיו עבד בית הספר פְּאוּהָאוּס הוא שלכל כיתה יש שני מורים אשר עובדים במקביל: הראשון אמן אשר מדגיש את הצד האומנותי של היצירה, והשני יהיה אומן אשר מנחה את התלמידים כיצד לעבוד עם החומרים והכלים אשר ישמשו אותם ליצירה.

נבדוק את התשובות ונחפש צמד שאינו מכיל אמן אחד ואומן אחד:

תשובה (1): בנאי וצבע

בנאי הוא זה אשר מבצע את פעולת הבנייה - הוא לא זה אשר מתכנן את האופן שבו הבניין יבנה אלא בונה בהתאם להנחיות שקיבל. בנאי הוא אומן.

צבע הוא אדם אשר עבודתו היא לצבוע בהתאם להנחיות שקיבל מהצייר, הוא יודע לעבוד עם צבע. גם צבע הוא אומן. בתשובה זו יש שני אומנים ולכן צמד זה אינו מתאים למודל ההוראה של בית הספר שנוזכר בפסקה האחרונה. זו התשובה הנכונה.

נמשיך ונפסול את שאר התשובות:

תשובה (2): צבע וצייר

צבע הוא אומן.

צייר הוא אמן ומלאכתו היא ציור. צמד זה אפשרי ולכן זו אינה התשובה הנכונה.

תשובה (3): צייר וסנדלר

צייר הוא אמן.

סנדלר הוא אדם אשר עבודתו היא לתקן נעליים, להכין את הנעליים. הוא לא מתכנן כיצד הן יראו אלא יודע כיצד לעבוד עם החומר שבעזרתו מכינים את הנעליים. סנדלר הוא אומן. צמד זה אפשרי ולכן זו אינה התשובה הנכונה.

תשובה (4): סנדלר ופסל

סנדלר הוא אומן

פסל הוא אדם אשר מלאכתו היא לעבוד עם חומרים כלשהם ואיתם ליצור את הפסל שאותו הוא מעוניין לבנות. פסל הוא אמן ולכן שילוב זה אפשרי. זו אינה התשובה הנכונה.

תשובה (1).